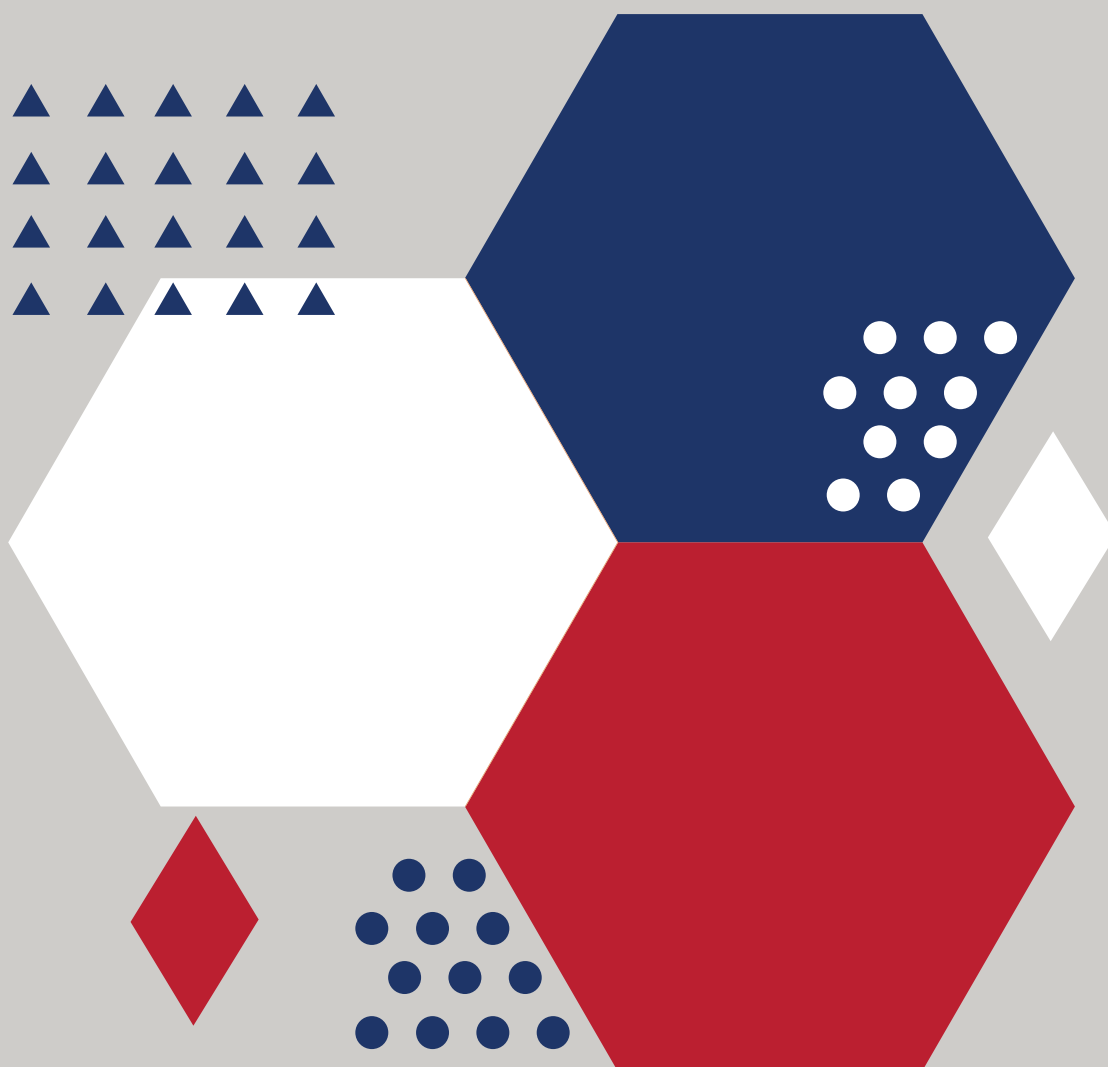

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

Ocena rada Tela za razmatranje nabavki: Šestomesečni pregled i preporuke (januar – jun 2024)

Ocena rada Tela za razmatranje nabavki: Šestomesečni pregled i preporuke (januar – jun 2024)

USAID-ova aktivnost za integritet kosovskih opština

ODRICANJE OD ODGOVORNOSTI: Stavovi autora izneti u ovom izveštaju ne odražavaju nužno stavove Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID) ili Vlade Sjedinjenih Država.

Spisak skraćenica

- CK** → Carina Kosova
- D+** → Demokratija Plus
- EKK** → Energetska korporacija Kosova
- N** → Naručilac
- PS** → Privredni subjekat
- SML** → Sistem za upravljanje predmetima
- TRN** → Telo za razmatranje nabavki
- ZJN** → Zakon o javnim nabavkama

Sadržaj

Spisak skraćenica	4
Pregled izveštaja	6
Komparativna analiza: januar – jun 2023. u odnosu na januar – jun 2024.....	7
Uvod.....	8
Broj i priroda odluka TRN-a u prvoj polovini 2024. godine.....	9
Trajanje procesa odlučivanja i posledice po javne nabavke.....	11
Odluke TRN-a pobijene na sudu i lista za diskvalifikaciju.....	13
Nedoslednost odluka	15
Zakašnjenja u odlučivanju	16
Delimično osnovane odluke i neoduzimanje naknade za izjavljivanje žalbe.....	18
Transparentnost	20
Angažovanje stručnjaka, greške i neadekvatno postupanje u predmetima	22
Zaključak.....	24
Preporuke.....	25

Pregled izveštaja

Ovaj izveštaj o praćenju, koji je izradila Demokratija Plus (D+), u okviru aktivnosti USAID-a za integritet opština na Kosovu (KMI), predstavlja procenu Tela za razmatranje nabavki (TRN) na osnovu zapažanja sprovedenih tokom šestomesečnog perioda, od januara do juna 2024. Posmatrači su pažljivo ispitali odluke i prakse TRN-a kako bi procenili njegovu nepristrasnost i delotvornost u rešavanju žalbi koje su podneli privredni subjekti. Ovaj izveštaj naglašava nekoliko tekućih izazova sa kojima se TRN suočava, uključujući nedosledno donošenje odluka, greške stručnjaka, kašnjenja u donošenju odluka i nedovoljnu transparentnost.

Tokom perioda praćenja, TRN je nastavio da se bori sa poštovanjem zakonskih rokova za donošenje odluka po žalbama. Prema Zakonu o javnim nabavkama (ZJN), TRN je dužan da donese odluku u roku od 34 dana, mogućim produženjem od 20 dana u posebnim slučajevima. Međutim, TRN je često prekoračio ove rokove, što je pogoršalo zaostatak nerešenih žalbi iz prethodnih perioda.

Odbor TRN-a je radio sa samo tri od potrebnih pet članova tokom većeg dela prve polovine 2024. To je bilo zbog ostavke jednog člana krajem 2023. i razrešenja drugog, što je kasnije Ustavni sud proglasio neustavnim. Odsustvo dva člana dodatno je opteretilo kapacitete odbora, što je dovelo do kašnjenja u donošenju odluka i nemogućnosti da se efikasno upravlja brojem predmeta.

Uprkos izazovima, došlo je do određenih poboljšanja u transparentnosti TRN-a, posebno u uključivanju zainteresovanih strana u javne rasprave o predloženim izmenama i dopunama njegovog Poslovnika. Međutim, ostaju značajni problemi, uključujući tehničke probleme sa veb-sajtom TRN-a, nedosledne prakse objavljivanja i odloženo obelodanjivanje zahteva za diskvalifikaciju.

Oslanjanje TRN-a na preporuke stručnjaka ostaje nedosledno. Dok se eksperti konsultuju za tehničke slučajeve nabavke, njihovi saveti nisu uvek u potpunosti integrisani u proces donošenja odluka. Ova nedoslednost, posebno u tehničkim oblastima kao što su nabavka IT i medicinske opreme, dovela je do zabrinutosti u vezi sa stručnošću odbora i pouzdanošću njegovih odluka.

Tokom perioda praćenja, primetan je nastavak prakse TRN-a da donosi delimično utemeljene odluke, koja je u velikoj meri smanjena u prvoj polovini 2023. Ova praksa, gde se žalbe delimično prihvataju i naknade za žalbe refundiraju privrednom subjektu, nastavlja da raste zabrinutost oko procesa donošenja odluka TRN-a i njegovog uticaja na obeshrabrivanje neozbiljnih žalbi.

U zaključku, iako je TRN napravio određene korake u poboljšanju transparentnosti i angažovanja zainteresovanih strana, on se i dalje suočava sa značajnim izazovima koji ometaju njegovu efikasnost. Izveštaj navodi preporuke za rešavanje ovih pitanja, sa ciljem da se unapredi učinak TRN u budućnosti.

Komparativna analiza: januar – jun 2023. u odnosu na januar – jun 2024

Izazovi sa kojima se TRN suočio u 2024. godini u velikoj meri odražavaju one koji su primećeni u prethodnoj godini, sa nekoliko ključnih pitanja i dalje. U oba perioda, TRN se borio sa kašnjenjima u donošenju odluka, prvenstveno zbog nedostatka osoblja u odboru i značajnog zaostatka nerešenih žalbi. Međutim, dok je TRN 2023. godine radio sa četiri člana nakon ostavke jednog, situacija se 2024 pogoršala jer je odbor smanjen na samo tri člana tokom većeg dela perioda. Ovo smanjenje je dodatno opteretilo kapacitete TRN, što je dovelo do izraženijih kašnjenja i operativne neefikasnosti.

Što se tiče transparentnosti, iako je bilo nekih poboljšanja u 2024. – posebno u angažovanju zainteresovanih strana i izmenama pravila – kritična pitanja iz 2023. ostala su nerešena. Oba perioda su obeležena neadekvatnim praksama objavljivanja, tehničkim problemima sa veb-sajtom TRN-a i nedoslednom upotrebom stručnih preporuka, posebno u tehničkim slučajevima. Pored toga, nastavak delimično utemeljenih odluka u 2024. godini, praksa koja je značajno smanjena u 2023. godini, ukazuje na nazadovanje u naporima TRN-a da pojednostavi svoj proces donošenja odluka i smanji neozbiljne žalbe.

Sve u svemu, učinak TRN-a u 2024. godini, iako pokazuje neke oblasti napretka, odražava tekuće izazove koji su takođe bili istaknuti u 2023. godini. Ova stalna pitanja naglašavaju potrebu za snažnijim reformama kako bi se poboljšala efikasnost, doslednost i transparentnost TRN-a u budućnosti.

Uvod

Telo za razmatranje nabavki (TRN) je nezavisno administrativno telo koje je nadležno da razmatra žalbe na javne nabavke koje izjave dobavljači, pružaoci usluga i/ili izvođači radova (poznati kao privredni subjekti). Po prijemu pismene žalbe u vezi sa odlukom koju je doneo izjavljene na odluku naručioca, TRN ima mandat da razmotri take žalbe u zakonom propisanim rokovima, kako bi obezbedio njihovo blagovremeno rešavanje. Po završetku procesa razmatranja, TRN donosi pismenu odluku u kojoj se osvrće na žalbene navode stranke i odlučuje o aktivnosti nabavke, na koju je žalba izjavljena.

TRN je u najvećem delu prvih šest meseci 2024. godine funkcionisao sa samo tri člana, od pet koliko bi trebalo da ima. Razlog je bio taj što je krajem 2023. godine jedan član dao ostavku iz ličnih razloga, dok je drugog smenila Skupština Kosova sa obrazloženjem da je prekršio kodeks profesionalne etike, prilikom pokretanja aktivnosti nabavke insulina, kao odluka koja je nakon toga završila na Ustavnom sudu i proglašena neustavnom juna 2024. godine od strane ovog suda¹. Još uvek nije objavljena u potpunosti odluka Ustavnog suda doneta tokom perioda izveštavanja, te još uvek nije poznato da li će se smenjena članica vratiti ili ne.

Odsustvo dva člana u većem delu ovog izveštajnog polugodišta, ugrozilo je efikasnost odbora, imajući u vidu da su preostala tri člana morala da upravljaju povećanim obimom posla, pošto je u prvu polovinu 2024. godine preneto 219 nerešenih žalbi iz 2023. godine. U odnosu na drugu polovinu 2023. godine, broj primljenih žalbi bio je manji i brojao je 568, što predstavlja pad od 60 žalbi. TRN je u odnosu na prošlu godinu u kojoj je odlučio da izmeni Poslovnik br. 01/2020 o radu TRN-a, tačnije član 21², što je praćeno kritikama na račun netransparentnosti, ponovo pokrenuo izmenu Poslovnika o radu, uključujući i zainteresovane strane u proces javnih diskusija³. Iako je nacrt Poslovnika bio predmet javnih diskusija početkom 2024. godine, tokom ovog perioda je bio predmet brojnih izmena, koje su nastupile kao posledica primljenih komentara, koje ovo telo još uvek nije usvojio.

Aprila 2024. godine, TRN je u svom sastavu brojao četiri člana, imajući u vidu da su poslanici Skupštine Kosova 25. aprila 2024. izglasali jednog člana, od dva imena koje je za ovo mesto predložila Vlada Kosova⁴. Nova članica je stupila na svoju funkciju krajem maja. Tokom ovog izveštajnog perioda, TRN se suočio i sa nedostatkom jednog stručnjaka za IT, imajući u vidu da je angažovana osoba dala ostavku sa ove funkcije krajem meseca januara. Februara meseca, TRN je raspisao konkurs za angažovanje jednog službenika u ovoj oblasti⁵, međutim nakon što je prošao fazu prethodne procene, ovaj postupak je⁶ poništen aprila meseca⁷, sa obrazloženjem da nijedan od kandidata nije uspeo da sakupi dovoljno bodova da bude imenovan.

U prvoj polovini 2024. godine, TRN je funkcionisao bez kompletiranog odbora

568

žalbi u roku od šest meseci

Novi Poslovnik o radu nije usvojen

1 Odluka Ustavnog suda (<https://gjk-ks.org/njoftim-per-vendim-ne-rastin-ko157-23/>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

2 Izmenjen Poslovnik br. 01.2020 (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?id=32d256d8-2a52-ee11-b5bc-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

3 Nacrt/Poslovnik o radu TRN-a (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?id=0d49ce49-afc2-eb11>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

4 Odluka o izboru člana Tela za razmatranje nabavki ([https://www.kuvendikosoves.org/Uploads/Data/SessionFiles/2024_05_02_\(25_04_2024\)_Vendim-PerzgjedhjeneanetaritteOrganitShqyrtuesteProkurimit_DrhzDXJV3N.pdf](https://www.kuvendikosoves.org/Uploads/Data/SessionFiles/2024_05_02_(25_04_2024)_Vendim-PerzgjedhjeneanetaritteOrganitShqyrtuesteProkurimit_DrhzDXJV3N.pdf)), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

5 Raspisan konkurs za angažovanje stručnjaka za IT (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?id=22d6722d-fcfc-ee11-b5c1-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

6 Faza prethodne provere službenika za IT (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?id=a6bdc7d5-7df2-ee11-b5c2-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

7 Odluka o poništavanju konkursa za službenika za IT (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?id=ed4183d6-7517-ef11-b5c5-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

Broj i priroda odluka TRN-a u prvoj polovini 2024. godine

Broj i vrste odluka TRN-a u prvoj polovini 2024. godine:

367
odluka

U toku je rad na
201
žalbi

TRN je održao
25
rasprava

D+ je propratio odluke koje je TRN doneo u intervalu od 1. januara do 30. juna 2024. godine. Za žalbe izjavljene u ovom periodu, TRN je doneo 367 odluka, a u postupku je ostalo još njih 201. Duž ovog perioda je održano ukupno 25 rasprava sa uključenim stranama ili 13 manje nego što je to bio slučaj u drugom polugodištu 2023. godine.

Podela odluka donetih tokom ovog izveštajnog perioda je sledeća:

114

odluka je doneto u korist PS-a koji su izjavili žalbe;

253

odluke je doneto protiv PS-a koji su izjavili žalbe;

u **64**

predmeta, odluke TRN-a nisu bile u istoj ravni sa preporukama stručnjaka.

Od 367 zaključenih predmeta:

93

žalbe su odbačene kao neprihvatljive jer ili nisu imali dokaz o uplati naknade za žalbe ili PS koji se žalio nije prvo podneo žalbu Ugovornom organu (UO) kao što se zahteva Zakonom o javnim nabavkama (ZJN).

9

žalbi podneto je van vremenskog roka propisanog zakonom (žalbeni PS nije uopšte ispoštovao zakonske rokove za izjavljivanje žalbe TRN-u). U ukupno **30 žalbi** su stranke postigle dogovor, u kojima je komisija za razmatranje (KR) donela rešenje o dogovoru zaključenom između stranaka.

Podela odluka shodno broju članova komisija za razmatranje:

210

odluka donele su individualne komisije (jedan član)

115

odluka donele su kolegijalne komisije (tri člana)

42

odluke doneo je rukovodilac Sekretarijata TRN-a (nedopuštene, neblagovremene žalbe)

Kada je reč o primljenim žalbama, podela je bila sledeća:

133

žalbi ticalo se obaveštenja o ugovoru;

93

žalbi izjavljeno je protiv obaveštenja o otkazivanju aktivnosti nabavke;

337

žalbi odnosilo se na obaveštenja o dodeli ugovora;

Takođe je bilo i drugih

5

žalbi (žalbe usled nepotpisivanja ugovora, licitacije)

Trajanje procesa odlučivanja i posledice po javne nabavke

Prekoračenje vremenskih rokova za donošenje odluka TRN-a i rešavanje žalbi PS-a može dovesti do značajnog odlaganja kapitalnih investicija, utičući na projekte značajne vrednosti dugi niz meseci. Tenderi sa sezonskim uticajem su posebno izloženi opasnosti, u smislu da mogu imati negativan uticaj na građane. Obustavljanje ovih aktivnosti nabavke moglo bi imati negativne efekte na javne usluge i infrastrukturu, dodatno naglašavajući hitnost odgovora i blagovremenog i efikasnog rešavanja žalbi.

Na primer, u jednom predmetu je TRN kasnio 91 dan da donese odluku čime je zabeleženo nekoliko prekršaja od strane naručilaca, ali je odluka naručioca ostala na snazi pošto je dati ugovor ispunjen za više od 70 procenata. Radi se o tenderu za „Usluge fizičkog obezbeđenja u opštoj bolnici u Gnjilanu“, kao aktivnost koju je pokrenula opšta bolnica u Gnjilanu. Žalbu je TRN-u podneo privredni subjekat „Scorpion“ 9. novembra 2023. godine, dok je komisija za razmatranje svoju odluku donela 7. februara 2024. Stručnjak za razmatranje je ekspertizom potvrdio da je naručilac postupio u suprotnosti sa Zakonom o javnim nabavkama, konkretno članom 7⁸, koji predviđa jednako postupanje i nediskriminaciju prema subjektima u jednom postupku nabavke, u trenutku kada u pregovarački postupak javne nabavke nije pozvao žalbenog privrednog subjekta, premda je isti realizovao prethodni ugovor za iste usluge. Iako je zaključio da je došlo do povrede, stručnjak je u završnoj reči preporučio da u ovoj fazi potpisivanja ugovora, Komisija za razmatranje treba da smatra podnosioca žalbe kao stranu koja nije zainteresovana, imajući u vidu da isti nije učestvovao u ovoj aktivnosti nabavke. Komisija za razmatranje je u potpunosti podržala konstatacije stručnjaka, odlučivši da odluka naručioca ostane na snazi. Obrazloženje da se ugovor ne treba poništiti, uprkos dokazanim kršenjima naručioca, je takođe rezultat činjenice da je ugovor koji je naručilac potpisao dana 27.10.2023. godine predviđao krajnji rok do 27.04.2024. godine, što znači da je u vreme kada je doneta odluka KR-a, iskorišćeno skoro 70% istog i da će za kratko vreme njegova realizacija biti privedena kraju. Da je kašnjenje u odlučivanju bilo ključno za ovu žalbu dokazuje i sama komisija za razmatranje, jer po njima, ako ugovor nije precizirao rok završetka, a pošto naručiocu znaju da predvide ugovorima zaključenim u pregovaračkom postupku da „ovaj ugovor važi do zaključivanja novog ugovora“, onda bi odluka komisije za razmatranje zasigurno bila drugačija ili bi odgovarala okolnostima. TRN je za konstatovane povrede skrenuo naručiocu pažnju da će se, u slučaju da OSN ponovi iste prekršaje, obratiti RKJN-u zahtevom za opoziv njegove licence za nabavku, shodno članu 25, stavova 8 i 9 ZJN-a⁹.

TRN je kasnio 93 dana da utvrdi da je nedopuštena, žalba koje je trebalo da bude odbijena u trenutku prijema

8 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 7 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), [poslednji put pristupljeno 30. juna 2024]

9 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 25, stavovi 8 i 9 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), [poslednji put pristupljeno 30. juna 2024]

U drugom slučaju, TRN-u je trebalo 93 dana da žalbu proglasi neprihvatljivom, dok na osnovu dosadašnje prakse u donošenju ovakvih rešenja, TRN-u treba 10 do 15 dana od dana podnošenja žalbe, da donese ista. Član 111, stav 3. ZJN-a¹⁰ predviđa da će TRN, nakon prijema žalbe, odmah razmotriti istu kako bi se uverio da ispunjava uslove, shodno stavu 1. ovog člana, TRN mora da završi razmatranje žalbe u roku od jednog (1) dana od prijema iste. TRN je dana 11. decembra 2023. godine primio žalbu pod brojem 995/23 od PS-a „Crystal Clear“ Sh.P.K u vezi sa aktivnošću nabavke „Održavanje objekata – čišćenje objekata KPSH-a i QPS-a“ koju je pokrenula „Opština Đakovica“ u svojstvu naručioca. TRN je utvrdio da žalbeni PS nije ispoštovao član 108/A, stav 3, tačka 1 ZJN-a¹¹ koji propisuje da žalbeni privredni subjekat mora da podnese zahtev za razmatranje relevantnom naručiocu: ako se navodno kršenje odnosi na obaveštenje o ugovoru ili tendersku dokumentaciju u roku od pet (5) dana pre isteka roka za podnošenje ponuda. Žalbeni PS je u konkretnom predmetu izjavio žalbu jedan dan pre isteka roka za podnošenje ponuda. Međutim, TRN je zakasnio 93 dana u donošenju odluke kojom je žalba odbačena kao nedopuštena, dok za predmete slične prirode (251/24, 432/24, 446/24, 510/24) gde nema potrebe angažovati stručnjaka za razmatranje, postupak do donošenja odluke u skladu sa dosadašnjim praksama TRN-a nije oduzeo više od 10 - 15 dana.

Tokom ovog perioda praćenja, D+ je primetio da je za aktivnost nabavke u TRN-u, iako su izjavljene dve žalbe slične prirode, odluka o jednoj od žalbi objavljena, dok za drugi predmet još uvek nije, a prošlo je više od 90 dana od dana izjavljivanja žalbe. Dana 25. septembra 2023. godine, „Kosovska elektroenergetska korporacija Sh.A“, je u svojstvu naručioca, objavila „Obaveštenje o ugovoru“ vezano za aktivnost nabavke „Prevoz radnika KEK-a“, procenjene vrednosti od 4,482,760.00 evra, koja je podeljena na partije, gde je za partiju 1 ugovor dodelila PS-u Flutura Reisen. Nezadovoljni odlukom, PS-i „Autotransporti Sh.A.“ i „Dita Travel Sh.P.K.“ su izjavili žalbu TRN-u, 313/24¹² odnosno 314/24¹³ sa glavnim navodima da PS koji je preporučen za dodelu ugovora nije ispunio zahtev predviđen tenderskim dosijeom, da minibusevi koji će saobraćati i prevoziti radnike, imaju više od 18 sedišta. Komisija za razmatranje je nakon dobijanja ekspertize stručnjaka za razmatranje, sa istom preporukom za obe žalbe, o žalbi subjekta „Autotransporti Sh.A.“ donela odluku nakon 61 dana, dok je žalba kompanije Dita Travel Sh.P.K i dalje u fazi obrade. D+ je tražio pojašnjenje od TRN-a, o tome da li se radi o nekom tehničkom propustu ili ne, koji je potvrdio da je predmet i dalje u fazi razmatranja svih dokaza i da će po donošenju odluke, ista biti objavljena na zvaničnoj internet stranici, ne pružajući tim putem nikakve dalje informacije zašto o predmetnoj žalbi nema odluke već 90 dana.

Komisija za razmatranje je donela odluku u predmetu 313/24, dok je predmet 313/24 i dalje u toku, iako su žalbe slične i pripadaju istoj aktivnosti nabavke

Ova kašnjenja u donošenju odluka, takođe uzrokovana okolnostima koje su nastupile tokom ovog perioda u TRN-u, uključujući ostavke ili smene članova, nanose materijalnu štetu uključenim privrednim subjektima i utiču na blagostanje građana. Takva zakašnjenja mogu poremetiti planirane poslovne operacije i investicije, utičući kako na privredne subjekte tako i na javnost. Neposredno rešavanje žalbi je od suštinskog značaja za nesmetano izvođenje projekta i izbegavanje finansijskih poteškoća i prekida za sve zainteresovane strane.

10 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 111, stav 3 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocument-Detail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

11 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 108A, stav 3, tačka 1 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

12 Predmet u TRN-u broj 313/24 (<https://oshp.rks-gov.net/sq/ProcurementActivities/Download/a4ac1bf0-03f8-ee11-b5c3-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024).

13 Predmet u TRN-u broj 314/24 (<https://oshp.rks-gov.net/sq/ProcurementActivities/Download/1c3be7af-04f8-ee11-b5c3-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024).

Odluke TRN-a pobijene na sudu i lista za diskvalifikaciju

Ako podnosilac žalbe TRN-u smatra da je konačna odluka ili konstatacija komisije za razmatranje u suprotnosti sa činjenicama ili ZJN-om, podnosilac žalbe u skladu sa članom 119, stav 1. ZJN-a¹⁴ može tražiti od Osnovnog suda da preispita odluku. Zahtev se mora podneti u roku od trideset (30) dana od dana objavljivanja odluke TRN-a. Tokom izveštajnog perioda, kada je reč o tužbama koje su privredni subjekti podneli protiv odluka komisije za razmatranje, TRN nije primio nijedno rešenje o odgovoru na tužbu povodom odluka KR-a, u intervalu od 1. januara do 31. juna 2024. godine.

Jedini spisi su oni od Privrednog suda koje je TRN primio u ovom vremenskom periodu, a koji sadrže 10 rešenja o zahtevima privrednih subjekata za odlaganje izvršenja odluke KR-a, od kojih je: odbijeno devet zahteva PS-a za odlaganje izvršenja odluke KR-a u prvom stepenu i dva drugostepena rešenja ovog suda. Sa druge strane, uvažen je samo jedan zahtev privrednog subjekta za odlaganje izvršenja odluke KR-a. Reč je o aktivnosti nabavke „Izgradnja Srednje ekonomske škole Isa Boletini“. Ova aktivnost je sprovedena u otvorenom postupku, shodno ugovoru o radovima i sa procenjenom vrednošću ugovora od 2.000.000,00 evra. Žalbeni PS „Arad 94“ Sh.P.K., nezadovoljan odlukom KR-a, kojom je žalba smatrana delimično osnovanom, kojom je ostavio na snazi odluku naručioca o dodeli ugovora, obratio se sudu za odlaganje izvršenja odluke, što je usvojeno, dok je TRN ovu odluku suda pobio na drugom stepenu, sa time da odluka još uvek nije doneta.

Zakon o javnim nabavkama, član 99, stav 1¹⁵, predviđa da je na osnovu pisanog zahteva naručioca u vezi sa predstavljanjem lažnih podataka ili falsifikovanog dokumenta od strane privrednog subjekta, TRN dužan i nadležan da razmotri i diskvalifikuje svakog privrednog subjekta u smislu učešća u javnim nabavkama u periodu do jedne (1) godine.

U periodu januar-juni, TRN je na svojoj internet stranici objavio odluke o subjektima uvrštenim na listu za diskvalifikaciju, kao odgovor na zahteve naručilaca. TRN je na ovu listu uvrstio osam privrednih subjekata diskvalifikovanih na 6 do 12 meseci. Praksa koja se još uvek nije promenila jeste činjenica da se zahtevi za diskvalifikaciju ne objavljuju u realnom vremenu na internet stranici, već su javno dostupni tek nakon odluke TRN-a.

TRN nije primio nijedno rešenje o odgovoru na tužbu u vezi sa odlukama KR-a

TRN je primio 10 rešenja Privrednog suda o zahtevima PS-a za odlaganje izvršenja KR-a

TRN je dodao osam operatera na listu za diskvalifikaciju

put pristupljeno 30. juna 2024).

¹⁴ Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 119, stav 1 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocument-Detail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

¹⁵ Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 99, stav 1 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocument-Detail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

TABELA 1: Spisak privrednih subjekata koji su uvršteni na listu za diskvalifikaciju (januar - jun 2024)

ZAHTEV NARUČIOCA	SUBJEKAT	VENDIMI I OSHP-SË	KOHËZGJATJA E DISKUALIFIKIMIT	OBRAZLOŽENJE
Ministarstvo unutrašnjih poslova	AI Ber Sh.P.K.	✘ Diskvalifikacija	 12 meseci	Falsifikovana izjava pod zakletvom
Opšta bolnica Đakovica	Pharma Leader	✘ Diskvalifikacija	 12 meseci	Falsifikovanje kataloga
Ministarstvo zdravlja	Pharma Leader	✘ Diskvalifikacija	 12 meseci	Falsifikovanje dokumenata
Hortikultura	Compass IT Sh.p.k	✘ Diskvalifikacija	 6 meseci	Falsifikovani dokaz o sertifikatu
Kosovska elektroenergetska korporacija	Ardi&Ari SH.P.K.	✘ Diskvalifikacija	 6 meseci	Falsifikovanje prava distribucije
Opština Dragaš	Albani Construction SHPK	✘ Diskvalifikacija	 6 meseci	Potvrđeno/priznaje da ima neizmirenih zaduženja prema PUK-u
Kosovska policija	NTSH Creative Design	✘ Diskvalifikacija	 6 meseci	Falsifikovanje atesta
Nezavisna komisija za rudnike	GeoTECH Sh.p.k.	✘ Diskvalifikacija	 6 meseci	Nije dostavio dokaze o uslovima podobnosti

Nedoslednost odluka

TRN još uvek nije finalizirao detaljnu metodologiju koja omogućava jednoobrazne odluke i jednako postupanje sa žalbama. Tokom svečanog događaja na kome je puštena u internu upotrebu platforma, Sistem za upravljanje predmetima (SML), TRN je najavio da će ovaj sistem pomoći odboru TRN-a da obezbedi doslednost u odlučivanju i jednako postupanje po žalbama. SML, koji je osmišljen za internu upotrebu, imao je za cilj da poveća doslednost u odlučivanju, omogućavajući prijem žalbi u čitljivom formatu i omogućavajući odboru da pristupi svim žalbama i odlukama od slučaja do slučaja¹⁶. Međutim, iako je tokom ovog perioda praćenja ostvaren napredak u doslednosti odluka i s obzirom na činjenicu da TRN sada koristi bazu podataka u tu svrhu, D+ je primetio da ima i dalje prostora za poboljšanjima u ovom pravcu.

U jednom predmetu, TRN nije odbio privrednom subjektu naknadu za izjavljivanje žalbe, iako je podnosilac žalbe povukao istu

Prema članu 28. Poslovnika o radu TRN-a¹⁷, u slučaju da žalbeni PS odustane od žalbe pre njenog razmatranja ili imenovanja stručnjaka za razmatranje i pre izveštaja o ekspertizi, naknada će biti vraćena. Ako podnosilac žalbe povuče žalbu nakon što je stručnjak imenovan i nakon prihvatanja ekspertize, u tom slučaju se oduzima naknada za izjavljivanje žalbe.

Međutim, u jednom konkretnom slučaju, TRN nije odbio žalbenom privrednom subjektu naknadu na ime izjavljene žalbe, iako je žalilac povukao istu. Za aktivnost nabavke „Usluge uništavanja cigareta, duvanskih proizvoda i druge robe shodno potrebama CK-a“ koju je pokrenula Carina Kosova, procenjene vrednosti od 300,000.00 evra, privredni subjekat „Met Bat Sh.P.K“ izjavio je žalbu TRN-u na odluku o poništavanju postupka, pod brojem 248/24¹⁸. Stručnjak koji je razmatrao ovaj predmet nije dao pravo žalbenom PS-u, preporučujući da odluka o poništenju postupka nabavke od strane naručioca ostane na snazi. Kako naručilac tako i žalbeni subjekat su se složili sa ekspertizom stručnjaka, što u slučaju žalioaca podrazumeva da je isti time već odustao od svoje žalbe.

U slučajevima u kojima se stranke slažu sa ekspertizom, komisija za razmatranje donosi odluku u kojoj obaveštava da su stranke postigle dogovor. Međutim, u gore pomenutom predmetu, se komisija za razmatranje pogrešno pozvala na Poslovnik o radu TRN-a kada je odlučila da vrati naknadu za žalbu privrednom subjektu koji ju je izjavio. Razlog je taj što Poslovnik o radu TRN-a, član 28, stav 1. glasi da u slučaju da se žalba povuče nakon imenovanja stručnjaka i po dobijanju rešenja o ekspertizi, naknada se oduzima na ime proceduralnih troškova. Odluka komisije u ovom slučaju nije dosledna prethodnim odlukama. Komisija za razmatranje je u tri druga slučaja, predmetima 126/24, 155/24 i 481/24 gde je ekspertiza išla u korist naručioca, nakon dogovora stranaka, oduzela naknadu žalbenim privrednim subjektima na ime troškova postupka.

¹⁶ Telo za razmatranje nabavki, saopštenje za medije, 31.01.2023. (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Pages/Details?id=351>)

¹⁷ Poslovnik o radu Telo za razmatranje nabavki (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?id=0d49ce49-afc2-eb11-b59b-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

¹⁸ Broj odluke 248/24 (<https://oshp.rks-gov.net/sq/ProcurementActivities/Download/0ba6badf-e082-ee11-b5bd-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

Zakašnjenja u odlučivanju

tTRN je, po dobijanju žalbe od privrednog subjekta, shodno članovima 115 i 116 ZJN-a¹⁹ dužan da odluku objavi na internet stranici u roku od 34 dana. Stručnjak za razmatranje ima na raspolaganju 10 dana da razmotri žalbu²⁰, dok naručilac i privredni subjekat imaju četiri dana da odgovore na ekspertizu²¹. Nakon toga, TRN ima na raspolaganju period od 15 dana da donese odluku, a u narednih pet dana mora da objavi odluku²², što je ukupno 34 dana. U određenim slučajevima kada TRN smatra da je predmet složen, isti je ovlašćen da odloži rok za donošenje rešenja za najviše 20 dana. U ovim slučajevima, TRN mora da pruži obrazloženje i izjavu kojom opravdava produžetak.

Tokom perioda praćenja, TRN je doneo ukupno 367 rešenja po žalbama izjavljenim u prvih šest meseci 2024. godine. Sem toga, TRN je procesuirao 219 predmeta prenetih iz prvih šest meseci 2023. godine, što predstavlja ukupno 586 odluka objavljenih od 1. januara do 30. juna 2024. godine. TRN je takođe tokom ovog izveštajnog perioda nastavio sa izazovom prekoračenja zakonskog roka za rešavanje žalbi. Od 367 objavljenih odluka po žalbama u 2024. godini, samo 122 žalbe su rešene u propisanom zakonskom roku od 34 dana. Vredi napomenuti da su polovina odluka bile neblagovremene ili nedopuštene, žalbe koje komisija uopšte ne uzima u razmatranje.

Kako je propisano ZJN-om, mimo roka od 34 dana, TRN je nadležan da odloži rok za donošenje odluke za najviše 20 dana, dakle ukupno 54 dana²³. Međutim, ova prekoračenja moraju biti praćena obrazloženjem i izjavom koja opravdava potrebu za produžetkom.

367
odluka TRN-a u
periodu januar - jun
2024.

Samo
122
odluke u zakonom
propisanom roku

19 Službeni list Republike Kosovo, Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, članovi 115 i 116 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

20 Službeni list Republike Kosovo, Zakon o javnim nabavkama na Kosovu, član 114, stav 1, <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>, (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

21 Službeni list Republike Kosovo, Zakon o javnim nabavkama na Kosovu, član 115, stav 1, <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>, (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

22 Službeni list Republike Kosovo, Zakon o javnim nabavkama na Kosovu, član 117, stav 1, <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>, (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

23 Službeni list Republike Kosovo, Zakon o javnim nabavkama na Kosovu, član 117, stav 1, <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>, (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

Za žalbe izjavljene u periodu januar - jun 2024.²⁴ godine, u:

122

predmeta, TRN je doneo rešenje u roku od **34 dana.**

173

predmeta, TRN je doneo rešenje u dodatnom roku od **54 dana.**

72

predmeta je prekoračen rok od **54 dana.**

D+ je duž praćenja²⁵ naišao na pet žalbi sa najdužim periodom odlučivanja:

996/23

Nabavka vozila za potrebe institucija Republike Kosovo (Centralna agencija za nabavke), 144 dana do donošenja odluke

94/24

Održavanje i servisiranje vozila za celu kompaniju RVK Đakovica sh.a (Regionalna vodovodna kompanija ĐAKOVICA SH.A) 116 dana do donošenja odluke

97/24

Nabavka različitih artikala za potrebe zatvorenika - kantina (Kazнено-popravna služba Kosova) 115 dana do donošenja odluke

39/24

Nabavka kamiona za smeće za potrebe LJP Përparimi sh.a. (Lokalno javno preduzeće NPL Përparimi sh.a.), 110 dana do donošenja odluke

25/24

Nabavka policijske opreme (Policija Kosova), 107 dana do donošenja odluke.

²⁴ Podaci zvanično potvrđeni od strane administracije TRN-a

²⁵ Podaci su preuzeti sa internet stranice TRN-a (<https://oshp.rks-gov.net/sq/default/index>)

Delimično osnovane odluke i neoduzimanje naknade za izjavljivanje žalbe

U slučaju da želi da ospori odluku naručioca, svaki privredni subjekat, shodno Zakonu o javnim nabavkama, član 111. stav 4²⁶ u trenutku izjavljivanja žalbe mora uplatiti naknadu koja može koštati u rasponu od 100 do 5000 evra. Dokaz o uplati se prilaže uz samu žalbu u skladu sa ZJN-om, član 111, stav 4.

Prema Poslovniku o radu TRN-a, kada su žalbeni navodi u jednoj žalbi neosnovani, PS-u se mora oduzeti naknada za izjavljivanje žalbe²⁷.

Tokom perioda praćenja koje je obavio D+, naknada za izjavljivanje žalbe je oduzeta privrednim subjektima (PS) u 71 slučajeva, u ukupnom iznosu od 149,940.66 evra. Ovaj iznos je za oko 15,000.00 evra manji nego u drugoj polovini 2023. godine²⁸, gde je naknada odbijena u 117 slučajeva.

Prema Poslovniku o radu TRN-a, naknada za izjavljivanje žalbe se ne odbija u slučaju da je žalba osnovana, pre njenog razmatranja ili imenovanja stručnjaka i pre prihvatanja ekspertize ili u slučaju da je TRN okvalifikuje kao nedopuštenu. Za razliku od prvih šest meseci 2023. godine, TRN je, kao i u drugoj polovini 2023. godine i u prvih šest meseci 2024. godine, nastavio sa praksom delimičnog usvajanja žalbi, ostavljajući na snazi odluku naručioca, time obezbeđujući da naknada za izjavljivanje žalbe ne bude oduzeta. Tokom perioda praćenja, u 58 slučajeva, odluke komisije za razmatranje su bile delimično osnovane, ali su odluke naručilaca ostavljene na snazi. Vredi napomenuti da delimično usvajanje žalbe nije propisano ni u jednom slučaju u Zakonu o javnim nabavkama.

Na primer, u jednom slučaju, komisija za razmatranje se u potpunosti složila sa ekspertizom stručnjaka za razmatranje koji je preporučio da se žalba oceni kao delimično osnovana i da odluka naručioca ostane na snazi, iako je konstatovala nepravilnosti u procesu nabavke. Dana 4. novembra 2023. godine, Kazneno-popravna služba Kosova je u svojstvu naručioca objavila „Obaveštenje o ugovoru“, u vezi sa aktivnošću nabavke „Servisiranje i održavanje agregata u institucijama Kazneno-popravne službe Kosova i Instituta za sudsku medicinu“, dok je 8. decembra dodelila ugovor PS-u „Liria Sh.P.K“. Ova aktivnost nabavke je realizovana u otvorenom postupku, zaključivanjem ugovora o pružanju usluga i sa procenjenom vrednošću ugovora od 43,000.00 evra.

Naknada koju je PS uplatio na ime žalbe je odbijena u

71

predmetu, u iznosu od **134,216.00 evra.**

26 Službeni list Republike Kosovo, Zakon o javnim nabavkama na Kosovu, član 118, stav 4, <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>, (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

27 Poslovnik o radu Tela za razmatranje nabavki (<https://oshp.rks-gov.net/sq/Documents/Download?Id=0d49ce49-afc2-eb11-b59b-005056ba09d5>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

28 Izveštaj D+ o praćenju rada TRN-a (januar - jun 2023), (https://dplus.org/wp-content/uploads/2023/09/18-09-23_Organi-Shqyrtues-i-Prokurimit-Monitorim-dhe-rekomandime.pdf)

TRN je za ovu aktivnost primio žalbu od PS-a „AS Tech Sh.P.K.“ pod br. 1061/23²⁹, gde je jedan od navoda bio da naručilac, u zahtevu za razmatranje koji je PS podneo, nije uopšte razmotrio jedan žalbeni navod, dok je zahtev kao takav odbio. Stručnjak za razmatranje koga je angažovao TRN je utvrdio da je u odluci o odbijanju zahteva za razmatranje naručilac naveo razloge za eliminaciju, uprkos činjenici da se isti ne pominju u odluci naručioca, odnosno u standardnom pismu o eliminisanom ponuđaču, shodno odredbama člana 54. ZJN-a, stav 1, tačka 1.2³⁰.

29 Broj žalbe 1061/24 (<https://oshp.rks-gov.net/sq/ProcurementActivities/Download/48a3fef3-faa2-ed11-b5b4-005056ba09d5>) (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

30 Službeni list Republike Kosovo, Zakon o javnim nabavkama na Kosovu, član 51, stav 1, tačka 1.1, <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>, (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

Transparentnost

I u prvih šest meseci 2024. godine, TRN je zabeležio napredak u podizanju transparentnosti svog rada. Međutim, i dalje ostaju pitanja koja zahtevaju pažnju u budućnosti, posebno kada je reč o onima tehničke prirode. Zvanična internet stranica TRN-a se i danas pominje kao dragocena alatka koja je u velikoj meri povećala transparentnost u ovoj instituciji, ali se ista i dalje suočava sa problemima koji su brojčano veći nego što je to bio slučaj u prethodnih šest meseci. Na internet stranici se nastavlja praksa postavljanja dokumenata u skeniranom formatu, što onemogućava pretraživanje teksta i očitavanje dokumenta na računaru.

TRN je ostvario napredak u povećanju transparentnosti svog rada, i dalje postoje neka pitanja koja iziskuju pažnju u budućnosti.

Internet stranica TRN-a i dalje sadrži nedostatke

Na internet stranici se ne objavljuju zahtevi naručilaca da neki PS bude uvršćen na listu za diskvalifikaciju

Ovo telo i dalje ne objavljuje na svojoj internet stranici, u realnom vremenu, zahteve ugovornih organaa da se jedan privredni subjekat uvrsti na listu za diskvalifikaciju, pod sumnjom da je dostavio lažne podatke ili falsifikovanu dokumentaciju. Jedan deo zahteva se objavljuje samo u slučaju kada TRN donese odluku o tom zahtevu. Objavljivanje zahteva naručilaca da se jedan subjekat uvrsti na listu za diskvalifikaciju, sa navodima da su prekršili ZJN, bi uticalo na to da se poveća transparentnost TRN-a.

TRN treba da bude oprezan kada objavljuje odluke, kako bi se izbegli mogući nesporazumi. Na primer, TRN je za žalbu 871/23 stvorio zabunu jer je prvobitno odbio žalbu kao osnovanu, dok je svojim zaključkom ispravio ovaj tehnički propust, odbacujući žalbu kao neosnovanu. Štaviše, internet stranica beleži probleme u vezi sa pogrešnim objavljivanjem datuma. Mnoge žalbe, odluke i ekspertize sadrže netačan datum objavljivanja koji je zabeležen u sistemu. U nekim slučajevima, datum objavljivanja odluke od strane komisije nosi isti datum kao i datum podnošenja žalbe od strane privrednih subjekata, što izaziva zabunu. Ovaj problem je evidentan u predmetu broj 870/23³¹ gde se vidi da je datum žalbe isti kao i datum odluke komisije za razmatranje. Na primer u predmetima 899/23³²,

31 Predmet u TRN-u broj 870/23 (<https://oshp.rks.gov.net/sq/ProcurementActivities/Search?>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024).

32 Predmet u TRN-u broj 899/23 (<https://oshp.rks.gov.net/sq/ProcurementActivities/Search?>) (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024).

127/24³³, 211/24³⁴ ekspertiza uopšte nije objavljena, dok se jedan deo može naći samo u odluci komisije za razmatranje. Tokom praćenja se naišlo na nekoliko slučajeva u kojima su donete odluke, shodno potvrdi TRN-a, međutim iste nisu javno objavljene na internet stranici (npr. predmeti 951/23, 998/23, 09/24, 14/24, 44/24, 137/24). Dalje, u jednom predmetu po žalbi 991/23, postavljeno rešenje se odnosi na predmet 997, dok je za žalbu 816/23 objavljeno rešenje skenirano i onemogućava pretragu tekstualnog dela.

TRN je zabeležio zakašnjenja u objavljivanju odluka na internet stranici

Još jedno pitanje u vezi sa transparentnošću tiče se prenosa raspravi uživo preko Youtube platforme, koja i dalje ima problema. Iako se tokom rasprave takođe vodi pisani zapisnik, privredni subjekat koji je izjavio žalbu ima mogućnost da pogleda sastanak nakon njegovog završetka posredstvom Youtube platforme, međutim u tu svrhu moraju podneti pismeni zahtev TRN-u, da bi dobili link za pristup prenosu. Duž ovog perioda, ovaj organ je u nekoliko navrata objavio linkove rasprava na internet stranici, ali se sa ovim postupkom nije nastavilo dalje, imajući u vidu da nisu angažovali stručnjaka za IT.

Linkovi rasprava se ne objavljuju u kontinuitetu na internet stranici

Još jedan suštinski aspekt transparentnosti je obezbeđivanje javnog pristupa raspravama, putem prenosa uživo. Nažalost, raspored održavanja rasprava se i dalje ne ažurira na sajtu TRN-a. Ovaj drugi i dalje opravdava neobjavljivanje rasporeda održavanja rasprava, izražavajući zabrinutost zbog potencijalne zloupotrebe od strane trećih strana. Posledično, jedini način za pristup prenosima je podnošenje zvaničnog zahteva TRN-u, koji zatim prosleđuje link za prenos. Zakašnjenja u odgovoru na ove zahteve mogu imati negativne posledice po zainteresovane strane i direktno će uticati na transparentnost ovog tela.

Tokom izveštajnog perioda je bilo slučajeva da rasprave uopšte nisu bile emitovane usled tehničkih problema, kako je saopštio TRN. Jedan od slučajeva koje je evidentirao D+ je predmet 996/23³⁵. Dalje, za isti predmet, D+ nije dobio poziv za učešće na raspravi, dok je u zvaničnom odgovoru TRN izjavio da se ovaj propust desio zbog toga što je službenica zadužena za sazivanje rasprava bila na godišnjem odmoru.

33 Predmet u TRN-u broj 127/24 (https://oshp.rks-gov.net/sq/ProcurementActivities/Search?__) (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024).

34 Predmet u TRN-u broj 211/24 (https://oshp.rks-gov.net/sq/ProcurementActivities/Search?__) (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024).

35 Predmet u TRN-u broj 211/24 (https://oshp.rks-gov.net/sq/ProcurementActivities/Search?__) (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024).

Angažovanje stručnjaka, greške i neadekvatno postupanje u predmetima

Ako TRN konstatuje da je privredni subjekat blagovremeno podneo žalbu i da ispunjava uslove iz stava 1. člana 111.³⁶ ZJN-a, TRN će odmah pristupiti imenovanju stručnjaka za razmatranje, shodno članu 113 odnosnog zakona³⁷.

Prema članu 114. ZJN-a³⁸, u roku od deset (10) dana od imenovanja, stručnjak za razmatranje je dužan da pregleda dokumentaciju o nabavci naručioca i relevantne beleške. Ako smatra neophodnim ili prikladnim, stručnjak može obaviti razgovore sa službenicima, zaposlenima ili savetnicima kako iz reda naručioca tako i iz reda stranke koja je izjavila žalbu. Nakon toga, stručnjak za razmatranje daje komisiji za razmatranje TRN-a, podnosiocu žalbe i rukovodiocu naručioca sveobuhvatnu pismenu procenu dotične aktivnosti nabavke.

Stručnjak za razmatranje igra važnu ulogu u procesu tako što preporučuje neophodne popravne radnje koje ugovorni organ treba da preduzme. Ove radnje mogu uključivati: otkazivanje aktivnosti nabavke, dodelu ugovora ili rezultat konkursa za projektovanje, produženje roka, izmenu ili poništenje odluke naručioca ili preduzimanje bilo koje druge mere neophodne za otklanjanje povreda koje je naručilac učinio³⁹. Tokom ovog perioda, primećeno je da su ekspertize stručnjaka za razmatranje podnošene blagovremeno.

Imenovanje stručnjaka za razmatranje u TRN-u se ranije vršilo ručno, ali nedavnom integracijom elektronskog sistema u TRN-u, sada postoji mehanizam koji automatski generiše preporučena imena tri stručnjaka u svakom predmetu kojim se komisija za razmatranje bavi. Sa ove liste, administracija TRN-a imenuje najprikladnijeg stručnjaka koji će obaviti potrebnu procenu. U prethodnom izveštaju, D+ je preporučio da se promeni oblik imenovanja stručnjaka⁴⁰. D+ je preporučio da elektronski sistem u okviru TRN-a automatski odredi stručnjaka koji će razmotriti dati predmet, što će samo po sebi povećati transparentnost rada TRN-a. Međutim, ova preporuka nije uzeta u obzir, iako je ista već uključena u Plan rada TRN-a, koji još uvek nije ispunjen.

Prema TRN-u, ručni izbor stručnjaka od strane administracije, nakon što sistem preporučiti tri imena i dalje se primenjuje iz nekoliko razloga. Ovo uključuje tendenciju ponavljanja slučajeva, scenarije u kojima jedan stručnjak možda nema traženu profesionalnu ekspertizu, potreba za još jednim stručnjakom i slučajeve u kojima složenost predmeta iziskuje fleksibilnost, izbegavajući nepotrebna ograničenja i štedeći vreme. D+ ostaje posvećen ideji da

→ Imenovanje stručnjaka u sastav TRN-a vrši se na poluautomatizovan način

→ Generalno, mišljenja stručnjaka se objavljuju u zakonskim rokovima

36 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 111, stav 1 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocument-Detail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

37 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 113, izmenjen i dopunjen Zakonom br. 05/L-068 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

38 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 114, stav 1 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocument-Detail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

39 Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 114 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

40 Izveštaj D+ o praćenju rada TRN-a (januar - jun 2023), (https://dplus.org/wp-content/uploads/2023/09/18-09-23_Organi-Shqirtues-i-Prokurimit-Monitorim-dhe-rekomandime.pdf)

bi modifikacija procesa izbora stručnjaka, posebno sugerisanjem samo jednog kandidata posredstvom sistema, doprinela povećanju transparentnosti unutar ovog tela. Ova promena u sistemu treba da bude praćena mogućnošću izmene imena stručnjaka koje sistem preporuča, što bi uvek bilo praćeno dokumentom - obrazloženjem administracije o razlozima iz kojih je data promena nastupila.

Što se tiče angažovanja stručnjaka za razmatranje, tokom perioda praćenja, D + je primetio da su ekspertize u većini slučajeva izdavane u okviru zakonskog roka. Međutim, identifikovani su neki problemi uključujući slučajeve u kojima mišljenja stručnjaka ne uspevaju da odgovore na sve razmotrene navode i nedostatke u davanju detaljnog obrazloženja u okviru izdatih mišljenja.

Naručilac, Opština Lipljan, je objavila obaveštenje o otkazivanju aktivnosti nabavke „Izgradnja vodovodne mreže u selu Vrelo u Maguri i dovodne cevi Glavica – Babuš“, procenjene vrednosti od 135,000.00 evra, sa obrazloženjem da je u predmeru i predračun pogrešno naveo traženu količinu. Protiv ovog rešenja privredni subjekt Diamanti Sh.P.K. izjavio je žalbu TRN-u. Iako je stručnjak za razmatranje ovog predmeta konstatovao da postoje greške u predmeru i predračunu, on je ocenio da se aktivnost nabavke mora vratiti na ponovnu procenu. Greške u predmeru i predračunu, u određenim slučajevima, mogu naneti štetu budžetu i mogu da ne postignu cilj nabavke, što je takođe u suprotnosti sa članom 1. ZJN-a⁴¹. Komisija za razmatranje u ovom predmetu nije podržala mišljenje stručnjaka za razmatranje, sve dok nije odlučila da odluka naručioca o otkazivanju postupka ostane na snazi.

Naručilac, Policija Kosova, je objavila obaveštenje o dodeli ugovora za aktivnost „Nabavka obuće za potrebe Policije Kosova - novi tender“ procenjene vrednosti od 1,240,860.00 evra. Protiv ovog rešenja TRN-u je žalbu izjavio privredni subjekat „Sabit Makiqi B.I“. Podnosilac žalbe je pobio razlog za njegovo eliminisanje, imajući u vidu da, prema naručiocu, nije uspeo da ispuniti traženu vrednost od 1.500.000 evra, ugovora slične prirode. S tim u vezi, stručnjak za razmatranje je izjavio da je podnosilac žalbe ponudio dokaze i preporuke u prilog zahtevane vrednosti naručioca, preporučujući da se aktivnost nabavke vrati na ponovnu procenu. Međutim, komisija za razmatranje je potvrdila da je stručnjak došao do ove konstatacije a da nije pružio nijedan dokaz na koji način ove ugovore klasifikuje kao slične, što za komisiju za razmatranje nije predstavljalo jaku osnovu da oceni kao osnovane navode žaliooca, ostavljajući na snazi odluku naručioca.

U drugom predmetu, naručilac, Opština Vučitrn, je objavila obaveštenje o dodeli ugovora za aktivnost „Održavanje puteva četvrtog reda“ procenjene vrednosti od 130,000.00 evra. Protiv ovog rešenja privredni subjekt „N.N.P.Hysnia“ je izjavio žalbu TRN-u. Stručnjak za razmatranje u ovom predmetu nije ispravno obradio predmet, imajući u vidu da nije došao ni do kakve konstatacije i da je došao do pogrešnog zaključka da naručilac nije tražio dodatna pojašnjenja od preporučenog PS-a, u vreme razmatranja ponuda. Da je naručilac podneo zahtev za dodatnim pojašnjenjima uspešnom PS-u utvrdila je i sama komisija za razmatranje, objavljivanjem zahteva naručioca u svojoj odluci.

**Generalno,
mišljenja
stručnjaka
se objavljuju
u zakonskim
rokovima**

⁴¹ Službeni list Republike Kosovo. Zakon br. 04/L-042 o javnim nabavkama u Republici Kosovo, član 1 (<https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2772>), (poslednji put pristupljeno 30. juna 2024)

Zaključak

NA OSNOVU PRAĆENJA DRUGOG POLUGODIŠTA, TRN SE I DALJE SUOČAVA SA NEKOLIKO ZNAČAJNIH IZAZOVA, KOJI SLEDE:

Zakašnjenja u odlučivanju

Konstantan problem sa kojim se i dalje suočava TRN je nepoštovanje zakonskih rokova za objavljivanje odluka. Ovaj konstantan problem ne samo da utiče na efikasnost i delotvornost procesa javnih nabavki, već i podriva poverenje zainteresovanih strana u sposobnost TRN-a da blagovremeno i pravično reši žalbe.

Jedna od glavnih posledica ovih kašnjenja je odugovlačenje aktivnosti javnih nabavki. Svaki put kada se žalba ne reši odmah i odluke nisu objavljene u propisanom roku, remeti se tok procesa nabavke. Neizvesnost sa kojom se suočavaju sve uključene strane, uključujući naručioce i PS, može potencijalno dovesti do kašnjenja projekata, finansijskih poteškoća i izgubljenih prilika za ekonomski razvoj.

Zakašnjenja mogu biti posebno štetna u slučajevima kada aktivnosti nabavke imaju sezonske ili vremenske osetljive implikacije. Na primer, tenderi koji se odnose na održavanje puteva ili nabavku robe mogu imati ograničene mogućnosti. Zakašnjenja u odlučivanju mogu učiniti svrhu ovih aktivnosti zastareloom ili manje relevantnom, što negativno utiče na efikasnost i ekonomičnost projekata.

Štaviše, prekoračenje zakonskog roka utiče na integritet i ugled TRN-a kao nezavisnog i nepristrasnog tela odgovornog za rešavanje sporova oko nabavke. Ovaj neuspeh da se ispune rokovi može učiniti da zainteresovane strane, uključujući PS-a, naručioce i širu javnost, smatraju TRN neefikasnim da ispuni svoj mandat, što dovodi do nedostatka poverenja u ovu instituciju.

Odsustvo doslednosti odluka

TRN se i dalje suočava sa velikim izazovom nedoslednosti u odlukama, što utiče na njegov kredibilitet kao institucije za razmatranje žalbi u vezi sa javnim nabavkama. Nedoslednost izaziva zabrinutost u pogledu pravičnosti i nepristrasnosti procesa razmatranja, dovodeći do toga da se zainteresovane strane, posebno naručioci, suoče sa nepredvidivim i različitim rezultatima, time podstičući neizvesnost. Jedan od predmeta sa nedoslednostima u odlučivanju je bio predmet 284/24, u kome TRN nije postupio na isti način kao u drugim predmetima, poput 126/24, 155/24 i 481/24.

Angažovanje stručnjaka

Efikasno funkcionisanje TRN-a se u velikoj meri oslanja na ekspertizu njegovih stručnjaka za razmatranje. Da bi se osiguralo da TRN može da se bavi složenim i tehničkim žalbama na tačan i vešt način, od suštinskog je značaja da postoji kontinuitet u angažovanju stručnjaka za razmatranje, širenje njihove ekspertize i obuke.

Nedostatak transparentnosti

Transparentnost u radu TRN-ja još treba poboljšati. Ovo podrazumeva angažovanje IT stručnjaka, prenos svih rasprava na internetu, održavanje linkova za javni pristup, objavljivanje žalbi i odluka u čitljivom formatu na zvaničnoj internet stranici i obezbeđivanje odgovarajuće dokumentacije, uključujući i objavljivanje zahteva naručilaca za diskvalifikaciju PS-a.

Preporuke

NA OSNOVU NALAZA PROIZAŠLIH IZ OVOG IZVEŠTAJA, D+ PREPORUČUJE SLEDEĆE, U CILJU POBOLJŠANJA RADA TRN-A:

1 Poboljšanje baze podataka:

Od vitalnog je značaja da TRN angažuje IT stručnjaka i da u velikoj meri otkloni greške sadržane u bazi podataka i da na kraju podigne standarde transparentnosti TRN-a, pristupa podacima, posledično dovodeći do bolje transparentnosti i pojednostavljenog rada.

2 Automatizovan izbor stručnjaka:

Modifikovati sistem tako da generiše ime jednog stručnjaka umesto da ponudi tri preporuke. Ovakvo rešenje će povećati transparentnost, otkloniti mogućnost favorizacije i povećati odgovornost, uzimajući u obzir ulogu stručnjaka u postupcima TRN-a.

3 Vrednovanje rada stručnjaka:

Redovno vrednovati rad i kvalitet rada stručnjaka kako bi se osigurao profesionalizam i nepristrasnost, posebno u slučajevima neadekvatnog učinka. TRN bi trebalo da da prioritet angažovanju

unutrašnjih stručnjaka i da smanji angažovanje spoljnih stručnjaka. Oblast u kojoj TRN treba da da prioritet angažovanju stručnjaka, treba posebno da bude IT i medicinska oprema, kako bi se pozabavili predmetima sa najvećom mogućom tačnošću i efikasnošću. Sprovođenje programa obuke i mogućnosti stručnog usavršavanja mogu povećati nivo stručnosti unutar TRN-a i obezbediti bolju doslednost.

4 Uklanjanje prakse „Delimično osnovana žalba“:

Podstaci stručnjake za razmatranje da ne klasifikuju predmete kao delimično osnovane, imajući u vidu da ova praksa otežava proces odlučivanja u samoj komisiji za razmatranje.

5 Objavljivanje novčanih kazni izrečenih naručiocima:

TRN da objavi spisak naručilaca koji su novčano kažnjeni zbog nepoštovanja odluka

TRN-a. Ova mera bi obeshrabrila buduća kršenja.

6 Zahtevi za diskvalifikaciju:

Javno objaviti zahtev za diskvalifikaciju koji naručilac podnese za jednog PS-a. Objavljivanjem zahteva za diskvalifikaciju, javno bi bio dostupan pregled broja zahteva i vremena potrebnog TRN-u da donese svoju odluku.

7 Transparentnost:

Saopštenje o rasporedu održavanja rasprava treba da bude javno objavljeno na internet stranici, treba omogućiti direktan prenos svih rasprava, pošto predmet 996/24 nije prenošen. Linkovi za rasprave koje se održavaju treba da budu dostupni u svakom trenutku, jer za predmete 232/24, 226/24 linkovi nisu javni, dok je za predmet 02/24 objavljen link. Dalje, žalbe i odluke treba objavljivati u jasnom i čitljivom formatu na zvaničnoj internet stranici. Ovakvi postupci povećavaju transparentnost i pristup javnosti postupcima TRN-a.

